

## بررسی سیاستهای اقتصادی و جایگاه بازار سوریه در صادرات

سوریه کشوری در غرب آسیا است که حزب حاکم آن، سوسیالیست بعث می باشد؛ در این مقاله به بررسی سیاستهای اقتصادی و جایگاه بازار سوریه در صادرات می پردازیم، پس در ادامه با ما همراه باشید.

این کشور از سمت شمال با ترکیه از شرق و جنوب شرقی با عراق از غرب با لبنان از جنوب غربی با اسرائیل و از جنوب و جنوب غربی با اردن همسایه است.

### گستره جغرافیایی و مرزهای سیاسی سوریه

سوریه از سمت غرب به دریای مدیترانه پیوند می خورد؛ دمشق پایتخت سوریه و حلب بزرگ ترین شهر آن است.

موقعیت سوریه در غرب آسیا و ساحل شرقی مدیترانه در طول تاریخ جایگاهی استراتژیک به این کشور بخشیده است.

جنگ داخلی سوریه از 26 ژانویه 2011 آغاز شده و موجب ویرانیها و ناامنیهای گسترده ای در این کشور شده است.

پس از آغاز جنگ داخلی در سوریه گروه های شبه نظامی کرد در شمال و شمال شرق سوریه اعلام خودمختاری کردند و مناطق تحت کنترل خود را که اکثرا کردنشین بودند را روژآوا نامیدند.

زبان رسمی در اقلیم روژآوا، کردی کرمانجی است؛ این منطقه دارای پرچمی می باشد که از سه رنگ زرد در قسمت بالا، سبز در قسمت پایین و قرمز در قسمت وسط تشکیل شده است.

البته کردها بارها اعلام کرده اند که به تمامیت ارضی سوریه احترام می گذارند؛ سیستم حکومت داری در این منطقه به خاطر استفاده برابر از زنان و آزادیهای قومی و مذهبی یکی از دموکراتیک ترین حکومتها است.

روژ آوا بیشتر به خاطر یگانهای زنان مدافع خلق در مبارزه با داعش در جهان شناخته شده است؛ این کشور در گذشته شام نامیده می شد.

نام کنونی سوریه را فرانسویان پس از فروپاشی امپراتوری عثمانی و مستعمره نمودن این کشور از روی تاریخ کهن این بخش از جهان و آشوریان باستانی بر این سرزمین نهادند.

از نظر مذهبی حدود 74 درصد جمعیت سوریه را مسلمانان سنی، 13 درصد را مسلمانان شیعه علوی، شیعیان دوازده امامی و اسماعیلیان، 10 درصد را مسیحیان سریانی و 3 درصد را دروزی تشکیل می دهند.

از نظر قومیتی هم اعراب بیش از 69 درصد جمعیت سوریه را تشکیل می دهند در حالی که کردها و سریانیها حدود 20 درصد جمعیت سوریه را تشکیل داده اند.

ارامنه، ترکها، چرکسها و یهودیان مجموعاً کمتر از 1 درصد جمعیت سوریه را تشکیل می دهند.

دمشق پایتخت سوریه را دروازه تاریخ می نامند و معروف است که این شهر از کهن ترین شهرهای جهان می باشد.

از 8 تا 10 هزار سال قبل از میلاد، محل سکونت انسان بوده است و به این دلیل آن را اولین پایتخت دنیا می نامند؛ دمشق شاهد پیدایش و گسترش کهن ترین تمدنهای بشری است که در مشرق زمین قیام کردند.

این شهر در دوره های مختلفی پایتخت و مرکز حکومت سلسله ها و امپراطوریهای مختلف بوده و پس از آنکه در سال 636 میلادی پایتخت جهان اسلام شد، به مهم ترین شهر جهان اسلام مبدل شد و در مدت کوتاهی، پس از آنکه مرکز خلافت امویان گشت به اوج شکوفایی خود رسید.

امویان که امپراطوری آنها در حد فاصل سالهای 661 تا 750 میلادی از کوه های پیرنه در اروپا تا آسیای میانه و مرزهای چین گسترش یافت، بزرگ ترین دولت تاریخ اسلام را ساختند.

دمشق در تمام دورانها جایگاهی ویژه داشته است؛ زیرا در طول هزاران سال پایتخت و مرکز حکومت پادشاهان و امپراطوریهای بزرگی بوده و در آن فرهنگ، هنر، ادبیات و دستاوردهای ملتهای زیادی، شکل گرفته و مردان و زنان پرآوازه ای از تاریخ نگاران، دانشمندان، اندیشمندان، شاعران، ستاره شناسان، بزرگان دینی و پیامبران بسیاری از این خطه برخاستند و در مسیر گسترش و پیشرفت فرهنگ، دانش و دانایی و تبلیغ ادیان مختلف تلاشهای فراوانی کردند.

به این دلیل بود که دمشق به عنوان پایتخت فرهنگی جهان عرب در سال 2008 انتخاب گردید.

سوریه با 185180 کیلومتر مربع وسعت در جنوب غربی قاره آسیا، کنار دریای مدیترانه و در همسایگی کشورهای ترکیه در شمال، عراق در شرق و جنوب شرقی، اردن در جنوب، اسرائیل در جنوب غربی و لبنان در غرب واقع شده است.

آب و هوای آن در کناره ها و نواحی جنوب غربی معتدل و مرطوب و مدیترانه ای و در سایر نقاط گرم و خشک است؛ مرتفع ترین نقطه آن قله جبل الشیخ با 2814 متر ارتفاع است.

بندرهای مهم سوریه عبارت اند از: لاذقیه، طرطوس و بانیاس که در کنار دریای مدیترانه واقع شده اند.

میانگین رشد جمعیت سوریه سالانه 3.3 درصد بوده که فراتر از میانگین جهانی است؛ این روند باعث افزایش نیروی جویای کار شده و کشور را به سرمایه گذاریهای هنگفت برای آموزش، بهداشت و سیستم تامین اجتماعی ناچار می سازد.

گشایش تجاری ناشی از قرار گرفتن سوریه در منطقه آزاد تجاری کشورهای عربی و همکاری با اتحادیه اروپا و پیوستن به سازمان تجارت جهانی، تاثیرات فراوانی بر صنایع سوریه خواهد گذاشت، زیرا بسیاری از کارخانه ها و مراکز صنعتی سوریه به دلیل فعالیت تحت حمایت دولت، توان ایستادگی در مقابل این گشایش را نخواهند داشت.

## بخش کشاورزی و تولیدات نفت و گاز در سوریه

کشاورزی یکی از پایه های اصلی اقتصاد سوریه محسوب می شود؛ بر اساس گزارش سازمان غذا و کشاورزی ملل متحد 46 درصد از مردم سوریه برای زندگی وابسته به کشاورزی هستند.

طبیعت متنوع و گسترده سوریه از جمله زمینهای ساحلی و حاصلخیز که منجر به ایجاد بخشهای مختلف کشاورزی شده است، این بخش را به یکی از مهم ترین ستونهای توسعه اقتصادی سوریه مبدل کرده است. میوه و دانه های خوراکی به خصوص گندم که در شمال شرقی سوریه و در شهرهای حسکه و قامشلی کشت می شوند از مهم ترین محصولات کشاورزی این کشور می باشند.

این دو شهر به همراه مناطقی از جنوب سوریه و منطقه فرات دارای جایگاه اول از نظر کیفیت و حجم تولید گندم می باشند.

در تولید پنبه نیز سوریه جایگاه قابل توجهی دارد؛ این کشور تنها کشور عربی صادر کننده پنبه به کشورهای عربی و سایر کشورهای جهان می باشد که پنبه این کشور از مرغوب ترین پنبه های جهان محسوب می شود.

در رده بندی جهانی نیز سوریه رتبه دهم دنیا را در کشت و تولید و رتبه ششم را در صادرات این محصول دارد.

از دیگر ستونهای اقتصادی سوریه می توان به نفت اشاره نمود؛ این کشور سالانه 333 هزار بشکه به ارزش تقریبی 3 میلیارد یورو نفت استخراج و از طریق خط لوله به حمص ارسال می کند.

از این مقدار 189 هزار بشکه پالایش و مابقی از طریق بنادر سوریه در دریای مدیترانه صادر می شود؛ این کشور به جهت دارا بودن نوع خاصی از نفت سبک و همچنین استخراج فسفات معروف است.

از دیگر صنایعی که برای آن آینده ای روشن پیش بینی می شود، گاز طبیعی است که چندی پیش میدانهای گازی عظیمی در مناطق مختلف به ویژه در نزدیکی شهر دیرالزور کشف شد که این می تواند به شکوفایی هر چه بیشتر اقتصاد سوریه کمک کند.

همچنین عملیات اکتشافی جدید نشان از یافت شدن میدان جدیدی از نفت سبک در شهر لاذقیه دارد.

### صنایع بخش مهم اقتصاد سوریه

صنعت بخش مهمی از اقتصاد سوریه را تشکیل می دهد؛ از این صنایع می توان به نساجی و انواع صنایع غذایی به خصوص شیرینی پزی اشاره کرد.

سوریه پیشگام کشورهای عربی از نظر صنایع است، زیرا صنایع مدرن روز به روز در شهرهای مختلف سوریه در حال گسترش می باشد.

این صنایع عبارت اند از: صنایع تبدیلی، مهندسی و لوازم الکتریکی خانگی مانند: یخچال، اجاق گاز، ماشین لباسشویی، جارو برقی، میکروفر، دستگاه های الکترونیکی مانند: تلویزیون، سیستمهای صوتی، تلفن، گیرنده های ماهواره ای یا رسیور، صنایع شیمیایی مانند: مواد شوینده و صنایع تولید کابلهای فشار قوی و فشار متوسط، صنایع ماشین سازی و تراکتورسازی، تجهیزات کشاورزی و راه سازی و صنایع پوشاک و کاغذسازی.

سوریه از طریق همکاری با شرکتهای خودروسازی ایران وارد صنعت خودروسازی گردید؛ ایران و سوریه طی توافقی دو جانبه اقدام به تأسیس شرکت ایرانی سوری سیامکو نمودند که سهم ایران 40 درصد و سوریه 60 درصد می باشد.

اولین تولید این کارخانه ماشینی به نام Sham سمند بود؛ این کارخانه اولین خط تولید کامل خودرو در سوریه بود و با همکاری جمهوری اسلامی ایران راه اندازی شد که گام بلندی در راستای پیشرفت صنعت خودروسازی برای تأمین نیاز داخلی و حتی خارجی در سوریه به حساب می آید.

در سوریه کارخانه ای برای تولید پراید ساخته شد و این ماشین اینک با نام سابدر در آن کشور ساخته می شود.

از دهه های پیش در سوریه شرکتهای فراوانی که به نحوی با صنعت خودروسازی در ارتباط بوده اند، فعالیت می کنند؛ این شرکتها اقدام به مونتاژ برخی از خودروها چون اتوبوس و مینی بوس  $W - K$  ساخت قطعات بدنه، قطعات کامیون، سایر لوازم یدکی و لوازم لوکس ماشین می نمایند.

منطقه الراموسه در شهر حلب از معروف ترین مناطق مونتاژ در سطح خاورمیانه است.

### حمل و نقل دریایی و صادرات به روسیه

سوریه از طریق بنادر خود در دریای مدیترانه، سالانه میلیونها دلار از این طریق درآمد کسب می کند.

مهم ترین بنادر سوریه عبارتند از:

- بندر لاذقیه
- بندر جبله
- بندر طرطوس
- بندر ارواد
- بندر بانیا

به دلیل جنگ داخلی در کشور سوریه از سال 2010 تا کنون آمار تفضیلی صادرات و واردات سوریه منتشر نشده است و فقط کلیاتی در این خصوص از سوی دولت سوریه اعلام گردیده است.

در سال 2020، سوریه رتبه 160 اقتصاد جهان از نظر کل صادرات و رتبه 137 در کل واردات را داشت.

ارزش صادرات سوریه با تخمین سازمان تجارت جهانی در سال 2021 حدود 4 میلیارد دلار برآورد شده است.

مهم ترین کشورهای وارد کننده از سوریه عبارت اند از: عربستان سعودی 23.1 درصد، ترکیه 18.4 درصد، مصر 5.46 درصد، کویت 6.82 درصد، اردن 8.47 درصد، امارات 14.3 درصد، اسپانیا با 2.84 درصد، ایران در بین 7 کشور اول وارد کننده از سوریه نمی باشد.

مهم ترین صادرات سوریه روغن زیتون خالص 122 میلیون دلار، دانه های ادویه 70.5 میلیون دلار، جو 56.8 میلیون دلار، آجیلها 44.5 میلیون دلار و گوجه فرنگی 32 میلیون دلار بوده است که بیشتر آن یعنی 236 میلیون دلار کالا به ترکیه صادر می شود.

کشورهای دیگر نیز به این شرح است: عربستان سعودی 194 میلیون دلار، لبنان 99.2 میلیون دلار، مصر 68.6 میلیون دلار و امارات متحده عربی 46.4 میلیون دلار.

ارزش واردات سوریه با تخمین سازمان تجارت جهانی در سال 2021 حدود 6.5 میلیارد دلار برآورد شده است.

بیشترین واردات سوریه شامل: تنباکو 506 میلیون دلار، نفت تصفیه شده 161 میلیون دلار، شکر خام 101 میلیون دلار، روغن دانه 87 میلیون دلار و برنج 85.1 میلیون دلار است که بیشتر از ترکیه به میزان 1.42 میلیارد دلار وارد می شود.

واردات از کشورهای دیگر به این شرح است: چین 834 میلیون دلار، امارات متحده عربی 667 میلیون دلار، مصر 288 میلیون دلار و هند 124 میلیون دلار

10 شریک اصلی تجاری سوریه در واردات به این کشور عبارت اند از:

ترکیه 27.8 درصد، چین 22.7 درصد، امارات متحده عربی 13.7 درصد، کره جنوبی 2.39 درصد، هند 2.68 درصد، روسیه 3.93 درصد، مصر 4.71 درصد، تایوان 1.19 درصد، آلمان 1.47 درصد و ژاپن 1.89 درصد.

متأسفانه ایران با وجود دارا بودن بیشترین سهم در ایجاد امنیت در این کشور، در بین 10 صادر کننده اصلی به سوریه قرار ندارد.

نیازهای اصلی واردات سوریه که در ایران تولید فراوان دارد به شرح زیر می باشد.

ماشین آلات، راکتورهای هسته ای، بویلرها، آهن و فولاد، وسایل نقلیه غیر از راه آهن، پلاستیک، غلات، تجهیزات الکتریکی و الکترونیکی، قند و شکر و شیرینی، محصولات آهن یا فولاد، دانه روغنی، میوه، تنباکو و جایگزینهای تنباکو، نمک، گوگرد، خاک، سنگ، گچ، آهک و سیمان، مواد شیمیایی آلی، کاغذ و مقوا، محصولات خمیر، محصولات دارویی، مس، آلومینیوم، محصولات لبنی، تخم مرغ، عسل، محصولات خوراکی، میوه های خوراکی، آجیل، پوست مرکبات، انواع صیفی جات، لاستیک، محصولات سرامیکی و شیشه و ظروف شیشه ای.